

ศิลปวัฒนธรรม
ART & CULTURE
ศูนย์วิจัยและสร้างสรรค์

ภูมิปัญญา
ปักษ์วัตต์
ฝรั่งเศส

ปัญญาตร แลงกนทุก

RE
RE

EV
ON
CH

TI
ON

ກຸ່ມປັດຈຸບັນປະຫວັດສາດ

ภูมิปัญญาปักษ์ใต้ฝรั่งเศส

ปิยบุตร แสงกนกกุล

ราคา 260 บาท

ภูมิปัญญาปฏิวัติฝรั่งเศส • ปิยะบุตร แสงกนกกุล

พิมพ์ครั้งแรก : มีนาคม 2565

ราคา 260 บาท

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

ปิยะบุตร แสงกนกกุล.

ภูมิปัญญาปฏิวัติฝรั่งเศส.

กรุงเทพฯ : มติชน, 2565.

296 หน้า.

1. ฝรั่งเศส--ประวัติศาสตร์. 2. ปฏิวัติ. I. ชื่อเรื่อง.
944

ISBN 978 - 974 - 02 - 1780 - 0

สำนักพิมพ์มติชน | www.matchonbook.com

- ที่ปรึกษาสำนักพิมพ์ : อารักษ์ คคะนาท, สุพจน์ แจ่มเร็ว, นงนุช สิงหเดชะ
- ผู้จัดการสำนักพิมพ์ : มณฑล ประภากรเกียรติ
- รองผู้จัดการสำนักพิมพ์ : รุจิรัตน์ ทิมวัฒน์, สุภาชัย สุชาติสุธารธรรม
- บรรณาธิการบริหาร : สุลักษณ์ บุณปาน
- หัวหน้ากองบรรณาธิการ : ปกรณ์เกียรติ ดีโรจนวานิช
- พิสูจน์อักษร : เมตตา จันทร์หอม
- กราฟิกเลย์เอาต์ : อรอนงค์ อินทรอุดม
- ศิลปกรรม-ออกแบบปก : ประภาพร ประเสริฐโสภาก
- ประชาสัมพันธ์และการตลาด : ศิริณญา สุวรรณโค, กฤษณ์ณรงค์ บัวใหญ่,
ณัชชา เขียวกล

จัดทำโดย : บริษัทมติชน จำกัด (มหาชน) 12 ถนนเทศบาลนฤมาล

ประชานิเวศน์ 1 เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

โทรศัพท์ 0-2580-0021 ต่อ 1235

โทรสาร 0-2589-5818

พิมพ์ที่ : โรงพิมพ์มติชน 12 ถนนเทศบาลนฤมาล ประชานิเวศน์ 1

เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

โทรศัพท์ 0-2580-0021 ต่อ 2000, 2108

โทรสาร 0-2591-9013

จัดจำหน่ายโดย : บริษัทงานดี จำกัด (ในเครือมติชน)

12 ถนนเทศบาลนฤมาล ประชานิเวศน์ 1 เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

โทรศัพท์ 0-2580-0021 ต่อ 3350-3353

โทรสาร 0-2591-9012

Matchon Publishing House a division of Matchon Public Co., Ltd.

12 Tethsabannaruem Rd., Prachanivate 1, Chatuchak,

Bangkok 10900 Thailand

หากท่านต้องการสั่งซื้อหนังสือเล่มนี้

จำนวนมากในราคาพิเศษ

โปรดติดต่อโดยตรงที่ บริษัทงานดี จำกัด

โทรศัพท์ 0-2580-0021 ต่อ 3353

โทรสาร 0-2591-9012

**MATCHON
PREMIUM
PRINT**

ฝ่าย MATCHON PREMIUM PRINT

บริษัทมติชน จำกัด (มหาชน)

รับผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ทุกประเภท

โทรศัพท์ 0-2580-0021 ต่อ 2419, 2424

email: print.matchon@gmail.com

ในกรณีที่มีหนังสือมีข้อผิดพลาดจากการพิมพ์

เช่น หน้าขาดหาย หน้าซ้ำ หน้าสลับ เข้าเล่มกลับหัว

กรุณาติดต่อมาที่ email: matchonbook.sales@gmail.com

หรือ inbox: [Facebook: matchonbook](https://www.facebook.com/matchonbook) เพื่อขอเปลี่ยนแปลงใหม่

สารบัญ

ภูมิปัญญาปักษ์ใต้ฝรั่งเศส

คำนำ	(6)
1. การตีความเหตุการณ์การปฏิวัติฝรั่งเศส	2
2. ปฏิวัติฝรั่งเศส ค.ศ. 1789: จากการกำเนิดของสภาแห่งชาติ จนถึงคำประกาศสิทธิมนุษยชนและพลเมือง	44
3. ข้อถกเถียงเรื่องผู้ทรงอำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญ ในการปฏิวัติฝรั่งเศส ค.ศ. 1789	108
4. คดีประหารชีวิตหลุยส์ที่ 16	158
5. เอ็มมานูแอล โจเซฟ ชิแยส: “ตัวต่อนแห่งการปฏิวัติฝรั่งเศส” จากผู้กรุยทางการปฏิวัติสู่ผู้ปิดฉากการปฏิวัติ	208
6. “ประชาธิปไตยในอเมริกา” ประชาธิปไตยแบบบอเล็กซิส เดอ ต็อกเกอวิลล์	254
บรรณานุกรม	270

คำนำ

ภูมิปัญญาปฏิวัติฝรั่งเศส

หากพูดถึงการปฏิวัติฝรั่งเศส สำหรับสังคมไทยแล้ว มักคิดถึง เหตุการณ์ทลายคุกบาสตีล (Bastille) บ้าง ภาพการประหารชีวิต ด้วย “กิโยติน” บ้าง นึกถึงการโค่นล้มสถาบันกษัตริย์บ้าง หรือ บางคนก็อาจเข้าใจผิดนำเหตุการณ์การปฏิวัติล้มซาร์ลส์ที่ 10 ในวันที่ 27 28 29 กรกฎาคม ค.ศ. 1830 หรือเหตุการณ์การปฏิวัติ ล้มกษัตริย์หลุยส์ ฟิลิปป์ ก่อตั้งสาธารณรัฐที่ 2 ใน ค.ศ. 1848 มา ประปนกับการปฏิวัติฝรั่งเศสใน ค.ศ. 1789-1799 ในด้านตัวบุคคล เราอาจรับรู้ถึงความโดดเด่น ความกล้าหาญ ความโหดเหี้ยม หรือ วีรกรรมของเหล่าบรรดานักปฏิวัติ เช่นกัน เราอาจรับทราบถึงความ ล้าหลังไม่ปรับตัวเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับกาลสมัยของสถาบัน กษัตริย์และฝ่ายกษัตริย์นิยม

ความสนใจในเรื่องการปฏิวัติฝรั่งเศสของสังคมไทยมักแสดง ออกใน 2 มิติที่ต่างกันโดยสิ้นเชิง มิติแรก สนใจการปฏิวัติฝรั่งเศส แบบลุ่มหลงและใฝ่ฝันถึง มิติที่ 2 สนใจการปฏิวัติฝรั่งเศสแบบ รังเกียดเดียดฉันท์และหวาดกลัวในฐานะที่เหตุการณ์นี้เป็นตัวอย่าง อันเลวร้าย ความสนใจทั้งสองมิตินี้ยังไม่เพียงพอต่อการศึกษาร การปฏิวัติฝรั่งเศสอย่างลึกซึ้ง เพราะเป็นเพียงความสนใจแบบทำให้เป็น

ละคร ฝ่ายหนึ่งทำให้การปฏิวัติโรแมนติก ส่วนอีกฝ่ายก็ทำลายความชอบธรรมของการปฏิวัติ โดยละเลยสาเหตุความเป็นมา ประชาณาการเมืองเบื้องหลัง ตลอดจนการตีความของนักประวัติศาสตร์

ผมจึงอยากทดลองเขียนถึงการปฏิวัติฝรั่งเศส โดยไม่มุ่งเน้นเหตุการณ์ “หลายคุบาสตี” – “ลัมเจ้า” – “ตัดหัว” แต่เพียงอย่างเดียว ไม่บรรยายเชิงลำดับเหตุการณ์ว่าใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร เท่านั้น แต่หันมาสนใจเรื่องปรัชญาการเมืองและภูมิปัญญาของการปฏิวัติฝรั่งเศส นำเสนอถึงการอภิปรายแสดงความคิดเห็นของสมาชิกสภากลุ่มต่างๆ การเปลี่ยนความคิดให้ radical มากขึ้นของสมาชิกสภา วิเคราะห์ทฤษฎีการเมืองที่อยู่เบื้องหลังสุนทรพจน์ของสมาชิกสภา ทั้งหลายเหล่านี้ จะช่วยทำให้เราเห็น “รากฐานทางภูมิปัญญา” ที่กำกับชี้นำปฏิบัติการทางการเมืองของแต่ละฝ่าย

...

หลายต่อหลายครั้ง มีคนใต้อถามผมเกี่ยวกับการปฏิวัติฝรั่งเศส ขวนผมพูดคุยหรือขอให้ผมเล่าเรื่องการเมืองการปฏิวัติฝรั่งเศส ผมมักออกตัวก่อนทุกครั้งว่า เหตุการณ์ใน ค.ศ. 1789-1799 มีเรื่องราวต่างๆ มากมาย จนกระทั่งถึงวันนี้ ปัญญาชนและนักประวัติศาสตร์ ก็ยังคงศึกษา ค้นคว้า และผลิตงานออกมาจำนวนมาก ผมคงไม่สามารถบรรยายทุกเรื่องได้ครบถ้วนภายในเวลาจำกัด จนเมื่อกลางปีที่แล้ว เยาะรุ่นที่อยากเปลี่ยนแปลงสังคมไทยให้ก้าวหน้ามากขึ้น ได้ขอให้ผมพูดถึงการปฏิวัติฝรั่งเศสเพื่อโยงกลับมาที่สถานการณ์ในไทยในแบบสรุปความคิดรวบยอด ผมจึงทดลองตั้งข้อสังเกตรวม 6 ข้อ เพื่อให้ได้นำไปขบคิดกันต่อ ดังนี้

ประการแรก พลังในสภาและนอกสภาก่อให้เกิดการปฏิวัติ

การปฏิวัติฝรั่งเศส ค.ศ. 1789 เกิดขึ้น สำเร็จ และก้าวรูดหน้า
ต้องอาศัยพลังทั้งในสภาและนอกสภา

เหตุการณ์ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนระบอบไปอย่างสิ้นเชิง จาก
เดิมที่กษัตริย์เป็นผู้ทรงอำนาจสูงสุดมาเป็น “ชาติ” คือผู้ทรงอำนาจ
สูงสุดและแสดงออกผ่านทางสภาแห่งชาติ นั่นก็คือ เหตุการณ์ใน
วันที่ 17 มิถุนายน ค.ศ. 1789 ที่สมาชิกสภาฐานันดรที่ 3 รวมตัวกัน
ลงมติแยกการประชุม และให้สภาฐานันดรกลายเป็นสภาแห่งชาติ
ทำหน้าที่ยกร่างรัฐธรรมนูญของระบอบใหม่ หลังจากนั้น บรรดา
สมาชิกสภาแห่งชาติก็ได้ตรากฎหมายจำนวนมากตามแนวทางของ
ระบอบใหม่ เช่น การยกเลิกอภิสิทธิ์ทั้งปวงของพระและขุนนาง,
คำประกาศสิทธิมนุษยชนและพลเมือง ค.ศ. 1789, ธรรมนูญพลเมือง
ของพระ, การโอนทรัพย์สินของโบสถ์มาเป็นของรัฐ ตลอดจนการ
ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ค.ศ. 1791 การลงมติยกเลิกระบอบกษัตริย์
ประกาศตั้งสาธารณรัฐ การดำเนินคดีหลุยส์ที่ 16 ที่จบด้วยการลงมติ
ให้ประหารชีวิต

Timothy Tackett นักวิชาการชาวอเมริกันผู้ศึกษาประวัติศาสตร์
ศาสตร์การปฏิวัติฝรั่งเศส ค.ศ. 1789 ได้สรุปไว้ในงานหลายชิ้น
ของเขาว่า เหตุปัจจัยสำคัญที่ทำให้สมาชิกสภาแห่งชาติกลายเป็น
สมาชิกสภานักปฏิวัติมากขึ้นก็คือ ขบวนการเคลื่อนไหวนอกสภา
นำโดย Sans-culottes ที่กดดันสภาแห่งชาติ และเหตุการณ์ต่อสู้
ทางการเมืองและสังคมนอกสภา ปัจจัยเหล่านี้ทั้งกดดัน ทั้งกระตุ้น

เดือน ทั้งหล่อหลอมความคิดแก่สมาชิกสภาแห่งชาติจำนวนมากว่า พวกเขาต้องรับภารกิจ “ปฏิวัติ”

การปฏิวัติฝรั่งเศส ค.ศ. 1789 จึงเป็นผลพวงของการประสานพลังกันระหว่างสมาชิกสภาแห่งชาติและขบวนการเคลื่อนไหวนอกสภา สมาชิกสภา คือ กลุ่มคนที่เป็นตัวแทนในการใช้อำนาจอรัฐ ตัดสินใจชี้ขาดจนส่งผลกระทบต่อระบบได้ ส่วนขบวนการนอกสภา คือ กลุ่มคนที่ใหม่ไปปฏิวัติให้ลูกโซน

หากปราศจากสมาชิกสภาแบบปฏิวัติ หากสมาชิกสภายังคงเป็นสมาชิกแบบราชการแล้วละก็ การล้มระบอบเก่า ก่อตั้งระบอบใหม่ย่อมไม่เกิด พวกเขากียังคงเป็นเพียงสมาชิกสภาฐานันดรที่ 3 ที่ลงมติกันก็ครั้งก็แพ้ฐานันดรพระและฐานันดรขุนนางด้วยเสียง 2 ต่อ 1 ทุกครั้ง ผลงานของสภาฐานันดรก็คงมีเพียงการสรุปรายงานความเห็นจากบรรดาฎีการ้องทุกข์ (Cahier de doléances) ของประชาชนเท่านั้น หรือไม่ก็ตกเป็นเครื่องมือให้กษัตริย์ใช้อ้างความชอบธรรมว่านโยบายต่างๆ ผ่านการปรึกษาหารือสภาฐานันดรแล้ว

เช่นเดียวกัน หากปราศจากขบวนการประชาชนที่เคลื่อนไหวอยู่นอกสภาที่นำโดยพวก Sans-culottes แล้ว ก็จะไม่มีความรุนแรงร้าย การปฏิวัติให้ก้าวรุดหน้า ไม่มีแรงกดดันไปที่สมาชิกสภาให้กลายเป็นนักปฏิวัติมากขึ้น บรรดาสมาชิกสภาแห่งชาติก็จะกลายเป็น “อำมาตย์” กลุ่มใหม่ นอกจากนี้ พลังของประชาชนนอกสภาไม่เพียงแต่เป็นตัวเร่งปฏิริยาขั้นยอดกดดันให้สมาชิกสภาเดินหน้าปฏิวัติเท่านั้น พวกเขายังพร้อมเป็น “ผนังทองแดงกำแพงเหล็ก” คอยสนับสนุนและปกป้องสมาชิกสภาที่พร้อมเดินหน้าปฏิวัติด้วย

ประกาศที่ 2 การปฏิวัติเกิดขึ้นได้ต้องมี “สถานการณ์ปฏิวัติ”

เลนินได้อธิบาย “สถานการณ์ปฏิวัติ” ไว้ใน *The Collapse of the Second International* ตีพิมพ์ใน ค.ศ. 1915 ว่า

“สำหรับมาร์กซิสต์ เป็นที่ยอมรับกันว่า เป็นไปไม่ได้ที่จะเกิดการปฏิวัติหากปราศจากซึ่งสถานการณ์ปฏิวัติ ขณะเดียวกัน ทุกสถานการณ์ปฏิวัติก็ไม่ได้นำไปสู่การปฏิวัติเสมอไป หากกล่าวโดยทั่วไปแล้ว อะไรคืออาการของสถานการณ์ปฏิวัติ? คงไม่ผิดอย่างแน่แท้หากเราบ่งชี้ลักษณะอาการ 3 ประการดังต่อไปนี้

1. เมื่อเป็นไปไม่ได้ที่ชนชั้นปกครองจะรักษาการปกครองของตนเอาไว้ได้โดยปราศจากการเปลี่ยนแปลงใดๆ เมื่อเกิดวิกฤตไม่ว่าในรูปแบบใดในกลุ่มชนชั้นบน วิกฤตจากนโยบายของพวกชนชั้นปกครองนำมาซึ่งรอยแตกแยก ความไม่พอใจและความคับแค้นของชนชั้นผู้ถูกกดขี่ก็จะระเบิดออกมา เพื่อให้การปฏิวัติบังเกิดขึ้น เพียงแค่กรณีชนชั้นล่างไม่ต้องการมีชีวิตในวิถีแบบเดิมก็ยังไม่เพียงพอ แต่จำเป็นต้องเกิดกรณีที่ชนชั้นบนเองก็ไม่สามารถมีชีวิตในวิถีแบบเดิมด้วย

2. เมื่อความทุกข์ทรมานและข้อเรียกร้องของชนชั้นผู้ถูกกดขี่เพิ่มมากขึ้นกว่าปกติ

3. ผลลัพธ์จากอาการสองประการข้างต้น ทำให้เกิดกิจกรรมของมวลชนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ มวลชนผู้ซึ่งยินยอมให้ตนเองถูกกดขี่ข่มเหงอย่างไม่ ปรีดาบ่นในยามสงบสุข แต่ในยามสับสนปั่นป่วน มวลชนที่นิ่งเฉยอยู่ก็ถูกขับเคลื่อนทั้งจากสถานการณ์ วิกฤตทั้งมวลและทั้งจากชนชั้นบน จนพุ่งไปสู่การ กระทำทางประวัติศาสตร์อย่างเป็นอิสระ”

หากพิจารณากรณีการปฏิวัติฝรั่งเศส ค.ศ. 1789 แล้ว คู่ขัดแย้ง ระหว่าง “สถาบันกษัตริย์” ในฐานะชนชั้นปกครอง กับ “ประชาชน” ในฐานะชนชั้นผู้อยู่ใต้อาณาจักร ได้ก่อให้เกิด “สถานการณ์ ปฏิวัติ” ขึ้น กล่าวคือ สถาบันกษัตริย์ไม่สามารถดำรงอยู่ได้ในแบบ เดิม สมบูรณาญาสิทธิราชย์แบบเดิมไม่สามารถไปต่อได้ พร้อม กันนั้น สถาบันกษัตริย์เองก็ไม่ยินยอมปรับตัวหรือยอมแต่เพียง เล็กน้อย ในขณะที่ประชาชนก็ไม่พอใจและคับแค้นกับสภาพที่เป็น อยู่ ไม่ทนอีกต่อไป พร้อมทั้งจะต่อสู้เพื่อเปลี่ยนแปลง แม้ประชาชนจะมีหลายกลุ่มก่อนแตกต่างกันไปตามสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม มีความต้องการที่แตกต่างกันในรายละเอียด แต่ก็พยายาม “แสวงหา จุดร่วม” ในการต่อสู้

เมื่อสถานการณ์ถึงพร้อมจนเป็นสถานการณ์ปฏิวัติเช่นนี้ การ ปฏิวัติย่อมบังเกิดขึ้นได้

ปัญหาที่ต้องพิจารณาเปรียบเทียบต่อไป คือ สถานการณ์ของ ประเทศไทย ณ เวลานี้ ถึงพร้อมจนเป็น “สถานการณ์ปฏิวัติ” แล้ว หรือยัง หากถึงพร้อมแล้ว มันจะนำมาสู่การปฏิวัติได้หรือไม่

ประการที่ 3

“สามเล่า” ของการปฏิวัติฝรั่งเศส ค.ศ. 1789

หลุยส์ที่ 16 เรียกประชุมสภาฐานันดรเป็นครั้งแรกนับตั้งแต่ ค.ศ. 1614 โดยมีปมเหตุจากความขัดแย้งระหว่างราชสำนักกับขุนนาง อันสืบเนื่องมาจากนโยบายการปฏิรูปการจัดเก็บภาษีของราชสำนักที่ทำให้บรรดาขุนนางไม่พอใจ และกรณีที่ราชสำนักตอบโต้ศาลปาร์เลอมองต์ที่คอยขัดขวางนโยบายของราชสำนัก ในขณะที่เดียวกันฐานันดรที่ 3 ก็ไม่พอใจกับการเอารัดเอาเปรียบของชนชั้นขุนนาง และต้องการมีบทบาทในทางการเมืองและเศรษฐกิจ

ทั้งฝ่ายกษัตริย์และขุนนางต่างประเมินว่า การเรียกประชุมสภาฐานันดรครั้งนี้จะสร้างประโยชน์ให้แก่ฝ่ายตนเอง ฝ่ายกษัตริย์ต้องการ “ยืมมือ” ฐานันดรที่ 3 มาช่วยสนับสนุนนโยบายปฏิรูปภาษีปฏิรูปศาล จัดการอิทธิพลของขุนนาง รวมอำนาจเข้าสู่ราชสำนักมากขึ้น ในขณะที่ฝ่ายขุนนางเองก็คาดหวังว่า สมาชิกฐานันดรขุนนางจะรวมพลังกันคว่ำนโยบายปฏิรูปภาษีและศาลปาร์เลอมองต์

แต่ความต้องการของทั้งกษัตริย์และขุนนางก็ไม่เป็นไปตามคาด สมาชิกสภาฐานันดรที่ 3 และประชาชนนอกสภารวมพลังกันกวาดทั้งกษัตริย์และขุนนางจนหมดกระดาน!!!

ประการที่ 4

การตกผลึกในความคิดของสมาชิกสภา

ในเรื่องตำแหน่งแห่งที่ของกษัตริย์ในระบบใหม่

ในช่วงเริ่มต้นของการปฏิวัติ สมาชิกสภาแห่งชาติไม่ได้มีความคิดเรื่องการล้มระบอบกษัตริย์และก่อตั้งสาธารณรัฐเท่าไรนัก

ส่วนใหญ่แล้ว พวกเขายังคงยืนยันให้มีกษัตริย์แต่ต้องเป็นระบอบกษัตริย์ใต้รัฐธรรมนูญ อย่างไรก็ตาม ระบอบใหม่นี้มีหัวใจสำคัญที่แตกต่างไปจากระบอบเก่า กล่าวคือ อำนาจอสูงสุดไม่เป็นของกษัตริย์อีกต่อไป แต่เป็นของชาติซึ่งแสดงออกผ่านสภาแห่งชาติ

เมื่อระบอบใหม่ยังคงรักษาตำแหน่งกษัตริย์ไว้ ก็จำเป็นต้องจัดวางตำแหน่งแห่งที่ของกษัตริย์ให้สอดคล้องกับระบอบใหม่ สมาชิกสภาแห่งชาติตกผลึกในความคิดนี้ ในการยกร่างรัฐธรรมนูญนั้น มีการถกเถียงกันในหลายประเด็นซึ่งพวกเขาร่วมกันขีดเส้นขั้นต่ำที่ไม่มีวันถอย ไม่มีทางประนีประนอมกับพวกระบอบเก่าได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประเด็นใครคือผู้ทรงอำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญกำเนิดจากใคร

สมาชิกสภาแห่งชาติยืนยันเสมอว่า “ชาติ” เท่านั้นคือผู้สถาปนารัฐธรรมนูญ ไม่ใช่กษัตริย์ แม้ประเทศฝรั่งเศสในเวลานั้นยังคงมีกษัตริย์เป็นประมุขของรัฐต่อไป ยังคงมีกษัตริย์ชื่อ “หลุยส์ที่ 16” ต่อไป แต่สถานะของกษัตริย์ก็ไม่เหมือนเดิม กลายเป็นเพียงองค์กรที่รัฐธรรมนูญก่อตั้งขึ้น และต้องอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญที่สภาแห่งชาติก่อตั้ง

พวกเขาร่วมกันยืนยันว่า การลงพระปรมาภิไธยของหลุยส์ที่ 16 ไม่ใช่การประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ไม่ใช่การพระราชทานรัฐธรรมนูญ พระปรมาภิไธยไม่ใช่จุดชี้ขาดว่ารัฐธรรมนูญจะมีผลใช้บังคับหรือไม่ แต่มันเป็นเพียงการยืนยันว่ากษัตริย์จะอยู่ใต้รัฐธรรมนูญและเคารพรัฐธรรมนูญ

เช่นเดียวกัน เมื่อสถานการณ์ปฏิวัติก้าวรุดหน้าไปจนถึงการล้มระบอบกษัตริย์ ก็ไม่มีสมาชิกสภาอาลัยอาวรณ์กับสถาบันกษัตริย์

พวกเขาเห็นตรงกันเรื่องการก่อตั้งสาธารณรัฐ ส่วนจะเป็นสาธารณรัฐแบบใดก็มาต่อสู้กันอีกยก

ประการที่ 5 ความขัดแย้งหลังการปฏิวัติเป็นเรื่องปกติ

เมื่อการปฏิวัติได้ล้มระบอบเดิม ล้มผู้ปกครองเดิม ศูนย์รวมอำนาจเดิมได้หายไปแล้ว ก็เกิดความแตกแยกทางความคิดตามมา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความคิดในเรื่องเศรษฐกิจและสังคม ต้องไม่ลืมว่า การรวมตัวของคนหลายกลุ่มหลายชนชั้นในชื่อ “ประชาชน” เพื่อเข้ารบพุ่งล้มระบอบเดิมนั้นมีความหลากหลายทางความคิดเรื่องเศรษฐกิจและสังคม แต่พวกเขาก็รวมตัวกันเพื่อล้มระบอบเก่าให้ได้เสียก่อน ฝ่ายหนึ่ง เน้นเสรีภาพของปัจเจกบุคคล รัฐต้องรับรองกรรมสิทธิ์ อีกฝ่ายหนึ่ง เน้นความเสมอภาคเท่าเทียม หากจำเป็นต้องแทรกแซงเสรีภาพเพื่อทำให้คนเสมอภาคกัน รัฐก็ต้องทำ

ภายหลังเปลี่ยนเป็นระบอบกษัตริย์ใต้รัฐธรรมนูญได้แล้ว มวลชนฝ่ายที่ต้องการให้ปฏิวัติรุนแรงหน้ามากขึ้น ไม่ยอมให้ปฏิวัติเป็นแต่เพียงเปลี่ยนอำนาจของคนกลุ่มหนึ่งไปที่คนกลุ่มหนึ่งเท่านั้น พวกเขาต้องการปฏิวัติทางเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ มวลชน Sans-culottes ซึ่งฉีกกำลังกับสมาชิกสภาปึก Jacobin เดินหน้าปฏิวัติต่อไป ยกเลิกสถาบันกษัตริย์ ก่อตั้งสาธารณรัฐ และสร้างความเสมอภาคในทางเศรษฐกิจและสังคม ในขณะเดียวกัน ฝ่ายกรรมพีผู้มีบทบาทสำคัญในการเปิดปฏิวัติ แม้ล้มสถาบันกษัตริย์ลงได้ ก็อยากจะหยุดปฏิวัติไว้แค่เพียงการล้มอำนาจเก่า เปิดพื้นที่ให้ชนชั้นกรรมพีเข้าไปมีบทบาททางการเมือง การประกันเสรีภาพ

และการรับรองกรรมสิทธิ์ พวกเขาไม่ต้องการให้รัฐเข้ามาแทรกแซง เพื่อสร้างความเสมอภาค เพื่อสร้างโอกาสให้เท่าเทียมกัน

ความขัดแย้งคู่นี้ดำเนินการอย่างเข้มข้นต่ออีกหลายยก จนกระทั่งถึงปัจจุบัน

สมดังสุนทรพจน์ของโรเบสปีแยร์ (Robespierre) ที่แสดงต่อสมามคมเพื่อนรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ 2 มกราคม ค.ศ. 1792 ว่า

“ลองไตร่ตรองถึงการเดินทางของการปฏิวัติในสภาพการณ์ที่ก่อตั้งขึ้นแล้วเสร็จ เกือบทุกประเทศในยุโรป มีสามพลังอำนาจคือ กษัตริย์ อภิชน และประชาชน ซึ่งส่วนใหญ่แล้วประชาชนจะไม่มีค่าอะไรเลย ถ้าหากการปฏิวัติได้เกิดขึ้นในประเทศเหล่านี้ มันก็เกิดขึ้นอย่างช้าๆ ค่อยเป็นค่อยไป การปฏิวัติเริ่มขึ้นโดยขุนนาง นักบวช คนรวย และประชาชนก็สนับสนุนพวกเขาเหล่านี้หากว่าประโยชน์สอดคล้องต้องกันด้วยการต่อต้านอำนาจที่ครอบงำอยู่ นั่นคืออำนาจของกษัตริย์ เช่นเดียวกันกับบรอบฯ ตัวพวกท่านนี้แหละ คือ รัฐสภา ขุนนาง นักบวช คนรวย ที่ได้เริ่มขับเคลื่อนการปฏิวัติ จากนั้นประชาชนก็ปรากฏขึ้น บรรดาสมาชิกรัฐสภา ขุนนาง นักบวช คนรวย อาจรู้สึกสำนึกผิดเสียใจ หรืออยากยุติการปฏิวัติเมื่อพวกเขาได้เห็นประชาชนจะขึ้นมากอบกู้เอาอำนาจอธิปไตยกลับมาเป็นของตัวเอง แต่ก็พวกเขาเองนั่นแหละที่ได้เริ่มต้นการปฏิวัติ...”

ความแตกแยกทางความคิดในเรื่องนโยบายทางเศรษฐกิจ และสังคมเช่นนี้เกิดขึ้นเป็นปกติหลังการปฏิวัติใหญ่ เมื่ออำนาจกำลังล่มสลายไป ก็ต้องมาต่อสู้ช่วงชิงต่อว่านโยบายทางเศรษฐกิจและสังคมจะเป็นเช่นไร โลกใบใหม่ สังคมที่ประชาชนใฝ่ฝัน หน้าตาจะเป็นอย่างไร

นี่เป็นที่มาของการแบ่งแยกออกเป็น เสรีนิยม vs สังคมนิยม

นี่เป็นที่มาของการแบ่งแยกชีวิตทัศน์ของคนว่าเป็น ขวา vs ซ้าย

ประการที่ 6

การปฏิวัติแบบฝรั่งเศส ค.ศ. 1789

จะเกิดในศตวรรษที่ 21 ได้อีกหรือ

การปฏิวัติอันยิ่งใหญ่ในปลายศตวรรษที่ 18 ได้แก่ การปฏิวัติอเมริกา การปฏิวัติฝรั่งเศส การปฏิวัติอันยิ่งใหญ่ในศตวรรษที่ 20 ได้แก่ การปฏิวัติรัสเซีย การปฏิวัติจีน คงเป็นสิ่งที่คนจำนวนมากใฝ่ฝันถึง แต่การปฏิวัติเช่นนั้นจะเกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 ได้หรือไม่ เป็นคำถามใหญ่

การปฏิวัติอาหรับสปริงในช่วง ค.ศ. 2011 อาจเป็นตัวแบบล่าสุดที่ใกล้เคียงกับการปฏิวัติประชาชน แต่ในหลายประเทศก็ยังไม่สำเร็จ อียิปต์ จบด้วยทหารฉวยโอกาสรัฐประหารและสืบทอดอำนาจ ตุนิเซีย เปลี่ยนผ่านรัฐธรรมนูญใหม่ได้สำเร็จ แต่ก็กลับไปอยู่ในกำมือของรัฐสภา และล่าสุดประธานาธิบดีก็ขัดแย้งกับนายกรัฐมนตรี จนตัดสินใจ “รัฐประหาร” ปลดนายกรัฐมนตรีออกจาก

ตำแหน่ง ส่วนซีเรี่ยนั่นเล่า จนถึงวันนี้ แผ่นดินลูกเป็นไฟ ยังคงสับสน
อลหม่าน

2-3 ปีที่ผ่านมา เกิดการลุกฮือของประชาชนในหลายที่ ตั้งแต่
ฮ่องกง เลบานอน ฝรั่งเศส ชิลี สหรัฐอเมริกา โคลัมเบีย พม่า หรือ
ไทย แต่ยังไม่มียี่โหนที่ปฏิวัติประชาชนโค่นล้มระบอบได้สำเร็จ
ไปได้ไกลและเป็นรูปธรรมมากที่สุดอาจเป็นชิลีที่กดดันจนประธานา
ธิบดียอมจัดให้มีการออกเสียงประชามติทำรัฐธรรมนูญใหม่โดย
สภาร่างรัฐธรรมนูญที่มาจาก การเลือกตั้งของประชาชน ซึ่งประชาชน
ออกเสียงประชามติเห็นด้วย มาถึงเลือกตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ
จนตอนนี้กำลังอยู่ในขั้นตอนการทำรัฐธรรมนูญใหม่ ล่าสุด
ประธานาธิบดีฝ่ายซ้ายเพิ่งชนะเลือกตั้ง

อย่างไรก็ตาม ทั้งหมดนี้ก็ได้ไม่ได้หมายความว่าประชาชนต้อง
เลิกฝันถึงการปฏิวัติ

การศึกษาประวัติศาสตร์การปฏิวัติในอดีต คือ การรักษา
ความทรงจำการปฏิวัติเอาไว้ ไม่ให้ใครทำลาย ด้อยค่า ลดทอนความ
สำคัญให้เหลือเพียงเหตุการณ์ธรรมดา หรือทำลายความหวังของเรา

ไม่มีใครรู้หรือกว่า การต่อสู้ของประชาชนจะส่งผลให้เกิดการ
ปฏิวัติหรือไม่

ไม่มีใครรู้หรือกว่า การปฏิวัติในศตวรรษนี้จะเกิดขึ้นได้หรือไม่
ในรูปแบบใด

เรารู้แต่เพียงว่า ถ้าต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่าง
ขนานใหญ่อย่างถึงราก ก็ต้องคิด ต้องลงมือปฏิบัติ ทุกวัน ทุกเวลา
ตั้งแต่วันนี้

ส่วนในท้ายที่สุด มันจะกลายเป็นการปฏิวัติหรือไม่ มันจะ
ส่งผลสะท้อนประการใด เหตุการณ์หลังจากนั้นจะเป็นผู้ให้คำตอบ

...

ผมตั้งชื่อหนังสือเล่มนี้ว่า *ภูมิปัญญาปฏิวัติฝรั่งเศส* ด้วยเหตุที่ว่า การปฏิวัติมิได้เกิดขึ้นจากดิน มิได้หล่นมาจากปากฟ้า มิใช่ได้มาเพียงเพราะคนไม่กี่คนต้องการให้เกิด มิใช่ได้มาด้วยการเสี้ยมสะพลีชีพของคนจำนวนมากเท่านั้น แต่การปฏิวัติจะบังเกิดและรุดหน้าได้ต้องมี “ภูมิปัญญา” อยู่เบื้องหลังด้วย จริงอยู่ การปฏิวัติอาจต้องอาศัย “ความบังเอิญทางประวัติศาสตร์” หรือ “เหตุการณ์ไม่คาดคิดที่ลื่นไถลไปไกลจนควบคุมไม่ได้” หรือ “ความผิดพลาดของชนชั้นนำผู้ครองอำนาจ” หรือ “ความกล้าหาญ ความกลัว ความหวัง” แต่หากทั้งหมดนี้ปราศจากซึ่งภูมิปัญญากำกับ ไม่มีความคิดชั้นนำแล้ว เหตุการณ์ต่างๆ ก็อาจเป็นเพียงการก่อจลาจลหรือการก่อความไม่สงบ ไม่ได้เปลี่ยนแปลงรูปกลายเป็นการปฏิวัติ

หนังสือเล่มนี้ เกือบทั้งหมดเป็นการรวบรวมงานที่ผมเขียนลงมติชนสุดสัปดาห์ตั้งแต่ฉบับวันที่ 6-12 มกราคม 2560 จนถึงฉบับวันที่ 2-8 มีนาคม 2561 โดยปรับปรุงและเขียนเพิ่มเติมให้สมบูรณ์ นอกจากนั้น ก็มีข้อเขียนที่ใช้เป็นบทหนาในหนังสือ บทความในวารสาร และมีเขียนขึ้นใหม่เพื่อการตีพิมพ์ครั้งนี้อีกหนึ่งชิ้น

ผมขอขอบคุณสำนักพิมพ์มติชนที่เห็นคุณค่าของงานเหล่านี้ และตัดสินใจพิมพ์รวมเป็นเล่ม ขอขอบคุณคุณปกรณ์เกียรติ ดีโรจนวานิช ที่เป็นตัวตั้งตัวตีเสนอให้รวมงานเหล่านี้เป็นหนังสือเล่ม เป็นบรรณาธิการให้กับหนังสือเล่มนี้ และยังต้องชวนขยายติดตามทวงถามต้นฉบับจากผมอย่างขยันขันแข็ง ความล่าช้าของผมในการจัดทำต้นฉบับจนทำให้กองบรรณาธิการต้องเหนื่อยมากขึ้น ทั้งหมด ล้วนเป็นความผิดของผมแต่เพียงผู้เดียว

การปฏิวัติฝรั่งเศสยังมีเรื่องราวอีกมากมายให้กล่าวขาน มีอีกหลายแง่มุมที่ควรนำเสนอ ไม่ว่าจะเป็น รัฐธรรมนูญและสถาบันการเมือง เทคนิคการรัฐประหารแย่งชิงอำนาจ วัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม บทบาทของพลังนอกสภา สถาบันต่างๆ ที่สร้างขึ้นโดยการปฏิวัติฝรั่งเศส ซึ่งผมตั้งใจจะเขียนเรื่องเหล่านี้ต่อไป

การประหารชีวิตด้วยกิโยตินในช่วงปฏิวัติฝรั่งเศส เกือบทั้งหมดมีมูลเหตุจูงใจทางการเมืองที่ต้องการกวาดล้างอีกฝ่ายหนึ่ง

การกวาดล้างทางการเมืองมีต่อเนื่องมาทุกยุคทุกสมัย ในปัจจุบัน มันถูกปรับเปลี่ยนรูปให้แลดูมีอารยะมากขึ้น โดยผ่าน “กฎหมาย” “กระบวนการยุติธรรม” และ “ศาล” เปลี่ยนจากการ “ตัดคอ” ให้ชีวิตของฝ่ายตรงข้ามตายไป มาเป็นการ “ตัดสินชีวิต” ให้ชีวิตของฝ่ายตรงข้ามหายไปจากการเมือง

อาจเป็นโชคดีที่ผมถูก “ประหารชีวิตทางการเมือง” โดยคน 7 คนที่ใส่ชุดครุยขึ้นนั่งบัลลังก์ในชื่อ “ศาลรัฐธรรมนูญ” ทำให้ผมมีเวลามากขึ้น สามารถอุทิศร่างกาย สมอง และเวลาให้กับการทำงานทางความคิด เพื่อสร้างภูมิปัญญา “ติดอาวุธปฏิวัติ”

การรวบรวมงานต่างๆ เป็นหนังสือ*ภูมิปัญญาปฏิวัติฝรั่งเศส* เป็นเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น จะยังมีงาน “ติดอาวุธปฏิวัติ” ตามมาอีกมาก

ปิยบุตร แสงกนกกุล
กรุงเทพฯ-นนทบุรี-ปารีส
มีนาคม 2022

ประวัติการตีพิมพ์

ภูมิปัญญาปักษ์ใต้ฝรั่งเศส

1. การตีความเหตุการณ์การปฏิวัติฝรั่งเศส

ปรับปรุงจากบทความที่ตีพิมพ์ในมติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่
6-12 มกราคม 2560 ถึงฉบับวันที่ 3-9 มีนาคม 2560

2. ปฏิวัติฝรั่งเศส ค.ศ. 1789: จากการกำเนิดของสภาแห่งชาติ

จนถึงคำประกาศสิทธิมนุษยชนและพลเมือง

ปรับปรุงจากบทความที่ตีพิมพ์ในมติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่
14-20 เมษายน 2560 ถึงฉบับวันที่ 20-26 ตุลาคม 2560

3. ข้อถกเถียงเรื่องผู้ทรงอำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญ

ในการปฏิวัติฝรั่งเศส ค.ศ. 1789

ปรับปรุงและเขียนเพิ่มเติมจากบทความที่ตีพิมพ์ในมติชน
สุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 10-16 พฤศจิกายน 2560 ถึงฉบับวันที่ 2-8
มีนาคม 2561

4. คดีประหารชีวิตหลายคดีที่ 16

เขียนขึ้นใหม่ในการตีพิมพ์ครั้งนี้ และนำบางส่วนมาจาก ปิยบุตร แสงกนกกุล, “การประหารชีวิต Louis XVI ในความคิดของ Saint-Just,” *ฟ้าเดียวกัน* 9, 3 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2554): 32-41.

5. เอ็มมานูแอล โจเซฟ ชิแยส: “ตัวตุนแห่งการปฏิวัติฝรั่งเศส”

จากผู้กรุยทาง การปฏิวัติสู่ผู้ปิดฉากการปฏิวัติ

ตีพิมพ์ครั้งแรกใน เอ็มมานูแอล โจเซฟ ชิแยส, *ฐานันดรที่สามคืออะไร?*, แปลโดย ภัคดี วีระภาสพงษ์ (กรุงเทพฯ: บ็ุกส์เคป, 2564).

6. “ประชาธิปไตยในอเมริกา”

ประชาธิปไตยแบบอเล็กซิส เดอ ต็อกเกอวิลล์

ตีพิมพ์ครั้งแรกใน อเล็กซิส เดอ ต็อกเกอวิลล์, *ประชาธิปไตยในอเมริกา*, แปลโดย วิภาวรรณ ตูยานนท์, บรรณาธิการโดย วินิตา ไกรฤกษ์, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2563).

ກຸ່ມປັດຈຸບັນປະຫວັດສາດ

1

การตีความเหตุการณ์การปฏิวัติฝรั่งเศส

นับเป็นเวลาเกือบ 2 ศตวรรษที่นักประวัติศาสตร์ได้ตีความและอธิบายเหตุการณ์ “ปฏิวัติฝรั่งเศส” ในช่วง ค.ศ. 1789-1799 เราอาจหยิบยกชื่อของนักประวัติศาสตร์เหล่านั้นจากรุ่นสู่รุ่นได้ เช่น Edgar Quinet, Jules Michelet, Alexis de Tocqueville, Hippolyte Adolphe Taine, Jean Jaurès, Alphonse Aulard, Albert Mathiez, Georges Lefebvre, François Furet และ Michel Vovelle

แนวคิดที่แตกต่างกันของนักประวัติศาสตร์ได้ก่อให้เกิดการถกเถียงและความขัดแย้งในหมู่ปัญญาชน อย่างน้อยๆ ก็ 2 ครั้ง

ครั้งแรก เกิดขึ้นเมื่อคราวที่ Jean Jaurès เขียนหนังสือเรื่อง *Histoire socialiste de la Révolution française* หรือ “ประวัติศาสตร์แบบสังคมนิยมของการปฏิวัติฝรั่งเศส” ใน ค.ศ. 1898 โดยเขาใช้วิธีการแบบมาร์กซิสต์เข้าไปวิเคราะห์เหตุปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมจนเกิดเหตุการณ์ปฏิวัติฝรั่งเศส ซึ่งงานของเขาถูกวิจารณ์โดยปัญญาชนฝ่ายขวาเป็นจำนวนมาก

ส่วนครั้งที่ 2 คือช่วงครบรอบ 200 ปี การปฏิวัติฝรั่งเศสใน ค.ศ. 1989 François Furet และสานุศิษย์ได้ผลิตงานเพื่อเสนอว่า

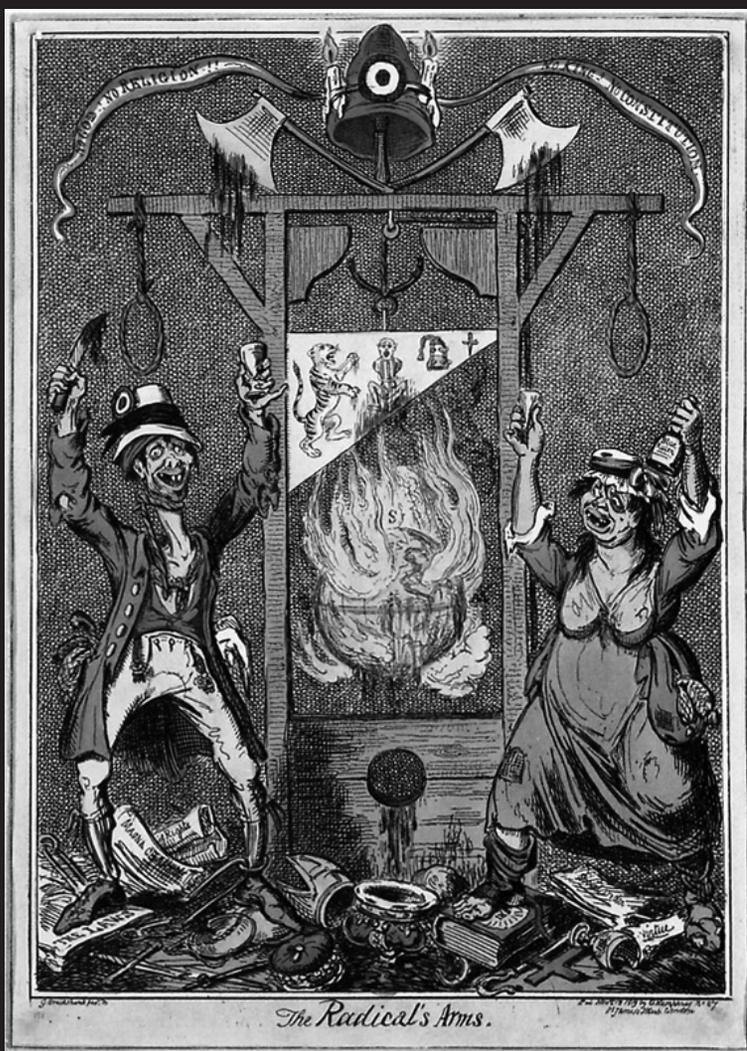
การปฏิวัติฝรั่งเศสไม่ใช่ผลพวงของการต่อสู้ทางชนชั้นระหว่างชนชั้น
กรรมพีเสรีนิยมกับชนชั้นนำดั้งเดิมอนุรักษ์นิยม การปฏิวัติฝรั่งเศส
ไม่ใช่เหตุการณ์อันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ไม่ใช่เหตุการณ์จำเป็น และ
การปฏิวัติฝรั่งเศสได้สิ้นสุดลงแล้ว เหตุการณ์การปฏิวัติในศตวรรษ
ที่ 20 ในหลายที่ เช่น การปฏิวัติรัสเซีย การปฏิวัติจีน ไม่ได้สัมพันธ์
เชื่อมโยงใดๆ กับการปฏิวัติฝรั่งเศส ซึ่งทำให้ปัญญาชนฝ่ายซ้าย
วิจารณ์ความคิดของ Furet อย่างกว้างขวาง

ท่ามกลางการตีความเหตุการณ์การปฏิวัติฝรั่งเศสของนัก
ประวัติศาสตร์ที่แตกต่างกันนี้ เราอาจสรุปประเด็นสำคัญที่ถกเถียง
กันได้ 3 ประเด็น ได้แก่

1. การปฏิวัติฝรั่งเศสเป็นการปฏิวัติที่มีลักษณะเด่นแยกเป็น
เอกเทศออกจากการปฏิวัติอื่นๆ หรือไม่
2. การปฏิวัติฝรั่งเศสเป็นการปฏิวัติกรรมพีหรือการปฏิวัติ
ประชาชน
3. การปฏิวัติฝรั่งเศสเป็นความสืบเนื่องทางประวัติศาสตร์
หรือการตัดตอนแตกหักทางประวัติศาสตร์

การปฏิวัติฝรั่งเศสเป็นการปฏิวัติที่มีลักษณะเด่น แยกเป็นเอกเทศออกจากการปฏิวัติอื่นๆ หรือไม่

ประเด็นนี้เป็นการถกเถียงกันระหว่าง 2 แนวคิด ฝ่ายหนึ่ง
เห็นว่าการปฏิวัติฝรั่งเศสเป็นส่วนหนึ่งของคลื่นประวัติศาสตร์ใน
ปลายศตวรรษที่ 18 ซึ่งชนชั้นกรรมพีในยุโรปต้องการออกจาก
ระบบฟิวดัล ส่วนอีกฝ่ายหนึ่ง เห็นว่าการปฏิวัติฝรั่งเศสคือการปฏิวัติ
ที่เกิดจากบริบทเฉพาะของประวัติศาสตร์ฝรั่งเศส อันได้แก่ ระบบ

การ์ตูนเสียดสีการปฏิวัติฝรั่งเศสที่มีแต่
ความรุนแรงและอยู่ในภาวะไร้ระเบียบ

สมบูรณาญาสิทธิราชย์ฝรั่งเศส และปรัชญาในยุคแสงสว่าง (Enlightenment)

ฝ่ายแรก การปฏิวัติฝรั่งเศสเป็นส่วนหนึ่งของคลื่นประวัติศาสตร์ในปลายศตวรรษที่ 18

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 นักประวัติศาสตร์ชาวฝรั่งเศสและชาวอเมริกันได้เสนอสมมติฐานว่า การปฏิวัติฝรั่งเศสคือเหตุการณ์ที่สืบเนื่องจากความตึงเครียดและความขัดแย้งที่สะสมต่อเนื่องมาในสังคมยุโรป จนในท้ายที่สุดตกกลายเป็นการปฏิวัติ โดยเริ่มต้นตั้งแต่การปฏิวัติอังกฤษในศตวรรษที่ 17 จำนวน 2 ครั้ง ได้แก่ การปฏิวัติช่วง ค.ศ. 1642-1649 และการปฏิวัติช่วง ค.ศ. 1688-1689 และโหมกระพือลูกกลมต่อเนื่องในช่วงปลายศตวรรษที่ 18 เกิดเหตุการณ์ลุกขึ้นสู้ในดินแดนอเมริกาซึ่งเป็นอาณานิคมของอังกฤษ นำมาซึ่งการประกาศอิสรภาพและก่อตั้งสหรัฐอเมริกา หรือที่เรียกกันว่า “ปฏิวัติอเมริกา” จากนั้นก็เกิดการปฏิวัติในสวิตเซอร์แลนด์ เนเธอร์แลนด์ ไอร์แลนด์ ก่อนที่คลื่นการปฏิวัติจะระเบิดขึ้นในฝรั่งเศสช่วง ค.ศ. 1787-1789

ความคิดของนักประวัติศาสตร์กลุ่มนี้ไม่ได้จัดวางให้การปฏิวัติฝรั่งเศสเป็นเหตุการณ์โดดเด่นหรือมีเอกลักษณ์พิเศษแยกจากเหตุการณ์ปฏิวัติในอื่นๆ ตรงกันข้าม มันต่างก็มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องเชื่อมโยงกัน

ข้อเสนอดังกล่าวตั้งอยู่บนพื้นฐานของการพิจารณาถึงสภาพสังคมเศรษฐกิจของยุโรปในยุคสมัยนั้น นับตั้งแต่ศตวรรษที่ 17 พัฒนาการของระบบทุนนิยมได้สร้างชนชั้นใหม่ในทางเศรษฐกิจขึ้นคือ บรรดาสามัญชนที่ไม่ได้มีเชื้อสายกษัตริย์ ไม่มียศถาบรรดาศักดิ์

เป็นขุนนาง ไม่ได้เป็นนักบวชในศาสนาจักร แต่เป็นคนทั่วไปที่เป็นเจ้าของที่ดินจำนวนไม่มาก เป็นเจ้าของทรัพย์สินที่เป็นปัจจัยในการผลิต และมีความสามารถในการสะสมทุนได้ ซึ่งเราเรียกกันว่าชนชั้นกระฎุมพี

ชนชั้นกระฎุมพีเริ่มมีอำนาจมากขึ้น ทั้งในทางเศรษฐกิจและในทางความรู้วิทยาการต่างๆ จนวันหนึ่งก็มีอำนาจมากกว่าพวกชนชั้นนำดั้งเดิม เมื่อพวกเขามีทั้งทรัพย์สิน มีทั้งความรู้ ยึดกุมหัวใจสำคัญในทางเศรษฐกิจไว้ได้ แล้วทำไมพวกเขาจึงต้องทนอยู่กับระบอบที่ดำรงอยู่ในเวลานั้นซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของอภิสิทธิ์และลำดับชั้นตามฐานันดรศักดิ์

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอังกฤษ อเมริกา หรือที่ต่างๆ ในยุโรปก็คือผลลัพธ์ของสถานการณ์ที่ชนชั้นกระฎุมพีไม่ต้องการระบอบที่เป็นอยู่ จึงปฏิวัติโค่นล้ม เพื่อสร้างระบอบใหม่ที่พวกเขาเข้าไปมีส่วนในการใช้อำนาจด้วย เหตุการณ์ปฏิวัติฝรั่งเศสก็เป็นไปในทำนองเดียวกัน หากจะมีความแตกต่างก็คงเป็นเพียงกรณีของฝรั่งเศส นั่นเกิดความรุนแรงมากกว่า ซึ่งนักประวัติศาสตร์ที่เสนอความคิดตามแนวทางนี้เห็นว่าความแตกต่างเช่นว่าไม่ใช่ประเด็นสำคัญนัก สงครามและการนองเลือดตลอด 10 ปีในการปฏิวัติฝรั่งเศส ยังไม่ใช่สาระสำคัญเพียงพอที่จะยกระดับให้การปฏิวัติฝรั่งเศสกลายเป็นศูนย์กลางของการล้มระบบฟิวดัลในยุโรป

หากสำรวจงานของนักประวัติศาสตร์กลุ่มนี้ จะพบว่าพวกเขาศึกษาความเชื่อมโยงกันระหว่างการปฏิวัติอเมริกาและการปฏิวัติฝรั่งเศส ไม่เพียงแต่ในด้านบุคคลผู้กระทำการในเหตุการณ์ปฏิวัติทั้งสองที่เป็นคนคนเดียวกันหรือกลุ่มก้อนเดียวกันเท่านั้น แต่มีทิศทางปรัชญาและความคิดของการปฏิวัติของ 2 ฝั่งแอตแลนติกนี้ยัง